

İngiliz İhtiyat Filosuna mensup dört büyük muhribin Türk Deniz Kuvvetlerine devri hakkında Türkiye Cumhuriyeti Hükümetiyle İngiltere Hükümeti arasında teati edilen mektupların tasdikine dair kanun lâyihası ve Hariciye, Millî Müdafaa ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/8)

T. C.

Başvekâlet

14 . X . 1957

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı: 71 - 628/2697

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

İngiliz İhtiyat filosuna mensup dört büyük muhribin Türk Deniz Kuvvetlerine devri hakkında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile İngiltere Hükümeti arasında teati edilen mektupların tasdikine dair Hariciye Vekâletince hazırlanan ve Yüksek Meclise takdimi İcra Vekilleri Heyetince 24 . IX . 1957 tarihinde kararlaştırılan kanun lâyihasının esbabı mucibe ve ilişkileriyle birlikte sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başvekil

A. Menderes

ESBABI MUCİBE

1. Üçbir yanı denizle çevrilmiş bulunan memleketimizin müdafaası bakımından Deniz Kuvvetlerine düşen vazifenin ehemmiyeti aşikârdır. Yurt müdafaası bakımından olduğu kadar NATO üyesi olarak takabbül ettiğimiz milletlerarası vecibelerin yerine getirilmesi bakımından da Deniz Kuvvetlerimizin en yeni silâhlarla mücehhez harb gemileri ile takviyesi gerekmektedir.

2. Her sahada karşılıklı anlayış ve iş birliği zihniyetiyle hareket eden NATO Paktı Devletleri ihtiyaç fazlası harb vasıta ve malzemesini de müşterek müdafaa gücünün artırılması hususunda birbirlerine devretmeye karar vermiş bulunmaktadırlar.

3. Bu cümleden olarak İngiltere Hükümeti NATO Konseyinde yaptığı bir açıklama ile, ihtiyat filosuna ayırdığı bâzı harb gemilerini NATO Devletlerine devretmeye hazır olduğunu beyan etmiştir.

Donanmamızın teçhiz ve takviyesine büyük ehemmiyet atfeden Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin bu beyan üzerine, İngiltere Hükümeti nezdinde vâkı teşebbüsü neticesinde, iki Hükümet arasında tam bir dostluk ve karşılıklı anlayış zihniyeti ile başlıyan müzakereler müspet bir şekilde sona ermiş ve 16 Ağustos 1957 tarihinde mektup teatisi suretiyle bir anlaşma imzalanmıştır. Gemiler, yeni silâhlarla teçhiz edilmiş olarak 1958 yılı içinde Donanmamıza iltihak etmiş olacaktır.

4. Bu anlaşmaya göre :

a) İngiltere Hükümeti Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine 2 900 000 isterlinlik bir kredi açacaktır. Açılacak bu kredi % 5 faize tâbi olacaktır. Faiz, gemilerin Deniz Kuvvetlerimize iltihak etmek üzere İngiltere'den hareket edeceği tarihten itibaren yürümeğe başlayacaktır.

b) Kredi ve faizlerin yekûnunun itfasına 1968 senesinden itibaren başlanacak ve itfa altışar

aylık 10 taksit şeklinde beş senede tamamlanacaktır. İtfaya tâbi borcumuz, 2 900 000 isterlinlik asıl kredi ile (a) fıkrasında arz edildiği şekilde yürütülmeye başlayacak faizlerin 1968 yılına kadar tutacak yekûnundan ibaret kalacaktır. 1968 senesinden sonra her hangi bir munzam faiz ödenmeyecektir.

c) Gemiler İngiltere'den ayrılıncaya kadar geçecek zaman için tarafımızdan sigorta ettirilecektir. Sigortanın 10 000 isterlin gibi cüzi bir bedelle karşılanabileceği anlaşılmıştır.

5. Dört büyük muhribin yukarda arz edilen çok müsait şartlarla Türk Deniz Kuvvetlerine devrini sağlıyan mezkûr Anlaşmanın tasdıkı hususunda hazırlanan kanun lâyihası Türkiye Büyük Millet Meclisinin yüksek tasvibine sunulmuştur.

Hariciye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Hariciye Encümeni

Esas No : 1/8

Karar No : 4

23 . I . 1958

Yüksek Reisliğe

İngiliz İhtiyat Filosuna mensup dört büyük muhribin Türk Deniz Kuvvetlerine devri hakkında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile İngiltere Hükümeti arasında teati edilen mektupların tasdikine dair kanun lâyihası, Hükümet temsilcilerinin iştirakiyle tetkik ve müzakere edildi.

Kanun başlığı ile birinci maddesi teati edilen mektupların metnine uygun olarak tashih edilmek suretiyle ve kanunun 2, 3 ve 4 ncü maddeleri de aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Millî Müdafaa Encümenine tevdi edilmek üzere Yüksek Reisliğe saygıyla sunulur.

Hariciye Encümeni Reisi
ve bu M. M.

İzmir

M. Çavuşoğlu

Adana

H. Eroğlu

Ankara	Antalya	Çanakkale
B. Ecevit	B. Onat	H. Alyot
Çankırı	Çorum	Çorum
A. K. Barlas	S. Baran	K. Terzioğlu
Denizli	Erzurum	Gazianteb
A. Çobanoğlu	R. S. Buncak	A. Ocak
Hatay	Hatay	İstanbul
İ. Ada	A. Ş. Devrim	N. Menemencioglu

Kars

T. Göle

İmzada bulunamadı

Mardin

H. R. Tankut

Mardin

A. Uras

Sivas

H. Değer

Muğla

N. Özsan

Sivas

N. İtter

Sivas

N. Çubukçu

Sivas

E. İmer

Millî Müdafaa Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Millî Müdafaa Encümeni

Esas No: 1/8

Karar No: 17

3 . II . 1958

Yüksek Reisliğe

İngiliz İhtiyat Filosuna mensup 4 büyük muhribin Türk Deniz Kuvvetlerine devri hakkında Türkiye Cumhuriyeti Hükümetiyle İngiltere Hükümeti arasında teati edilen mektupların tasdikine dair olan kanun lâyihası ilgili Hükümet mü-

messillerinin de iştirakleriyle encümenimizde tetkik ve müzakere olundu.

Gerek Hükümet teklifinde, gerekse Hariciye Encümeninin raporunda zikredilen hususlar encümenimizde de uygun mütalâa edilerek lâyiha-

nın başlığı ve 1 nci maddesi Hariciye Encümeninin değiştirdiği şekilde aynen; diğer maddeler ise Hükümet teklifinin tazammun ettiği şekilde aynen ve mevcut âzanın ittifakı ile kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Bütçe Encümenine tevdi edilmek üzere Yüksek Riyasete sunulur.

Millî Müdafaa En. Reisi	M. Muharriri
Nevşehir	Erzurum
Z. Üner	O. Alihocagil
Kâtip	Artvin
Kocaeli	K. Balta
Ö. Cebeci	

Elâzığ	Gümüşane	İstanbul
I. H. Talay	N. Alp	N. Ataç
İmzada bulunamadı		
İstanbul	İstanbul	
A. F. Cebesoy	M. Kemalyeri	
İmzada bulunamadı	İmzada bulunamadı	
İstanbul	Konya	
T. Yazıcı	I. A. Akdağ	
Ordu	Tekirdağ	
F. Güley	N. Aknoz	
Tunceli	Yozgad	
A. Bora	I. H. Tunaboylu	
İmzada bulunamadı		

Bütçe Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Bütçe Encümeni
Esas No. 1/8
Karar No. 37

20 . II . 1958

Yüksek Reisliğe

İngiliz İhtiyat Filosuna mensup dört büyük muhribin Türk Deniz Kuvvetlerine devri hakkında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile İngiltere Hükümeti arasında teati edilen mektupların tasdikine dair Hariciye Vekâletince hazırlanan ve Yüksek Meclise takdimi İcra Vekilleri Heyetince kararlaştırılıp Başvekâletin 14 . X . 1957 tarihli ve 71 - 628/2697 sayılı tezkeresiyle gönderilen kanun lâyihası Hariciye ve Millî Müdafaa encümenleri mazbatalarıyla birlikte encümenimize havale edilmiş olmakla Millî Müdafaa ve Maliye Vekâletleri mümessilleri hazır oldukları halde tetkik ve müzakere edildi.

Kanun lâyihası, Deniz Kuvvetlerimizimizin takviyesi maksadiyle İngiltere'den alınacak dört adet büyük muhrip hakkında Hükümetimizle İngiltere Hükümeti arasında teati edilen mektupların tasdikini istihdaf etmektedir.

Deniz Kuvvetlerine devrolunacak bu dört büyük muhribin gerek vasıf ve gerek bedellerinin sureti tediyesi teati edilen mektuplarda ve lâyihanın gerekçesinde etrafiyle arz ve izah edilmiştir.

Millî Müdafaa ve Hariciye encümenlerince kabul olunan kanun lâyihası üzerinde cereyan eden müzakerelerden ve Hükümetten alınan mü-

teammim izahattan sonra Hariciye Encümeninin tadilen kabul etmiş olduğu metin üzerinden maddelerin görüşülmesine geçilmiş ve lâyihamın birinci maddesi Hariciye Encümeninin tadili veçhile ve mütaakıp maddeleri Hükümetin teklifi gibi aynen kabul edilmiştir.

Kanun lâyihası Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis	Reis V.
Balıkesir	Bursa
H. İmre	H. Köymen
Mazbata M.	Kâtip
Zonguldak	Balıkesir
S. Ataman	M. H. Timurtas
Afyon K.	Ankara
M. Â. Ülgen	O. Alişiroğlu
Antalya	Çorum
K. Akmanlar	Y. Gürsel
Diyarbakır	İstanbul
H. Turgut	N. Kırşan
Muş	Nevşehir
Ş. Ağaoğlu	N. Önder
Rize	Rize
H. Agun	İ. Akçal
Siird	Trabzon
M. D. Süalp	I. Şener
	Ankara
	İ. Seçkin
	Denizli
	M. Karasan
	Konya
	N. Tahralı
	Niğde
	R. Gürsoy
	Siird
	B. Erden
	Zonguldak
	T. Öktem

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

İngiliz İhtiyat Filosuna mensup dört büyük muhribin Türk Deniz Kuvvetlerine devri hakkında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile İngiltere Hükümeti arasında teati edilen mektupların tasdikine dair kanun lâyihası

MADDE 1. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile İngiltere Hükümeti arasında İngiliz İhtiyat Filosuna mensup dört büyük muhribin Türk Deniz Kuvvetlerine devri hakkında 16 Ağustos 1957 tarihinde Ankara'da mektup teatisi suretiyle imzalanan Anlaşma kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2. — Birinci maddede yazılı mektupların tatbiki için gerekli tedbirleri tesbit ve ittihaza İcra Vekilleri Heyeti salâhiyetlidir.

MADDE 3. — Bu kanun neşri tarihinde me-riyete girer.

MADDE 4. — Bu kanunun hükümlerini icraya, İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

24 . IX . 1957

Başvekil	Devlet Vekili
A. Menderes	M. C. Bengü
	Devlet Vekili ve
Devlet Vekili	Maliye V. V.
F. R. Zorlu	E. Kalafat
Devlet Vekili	Adliye Vekili
C. Yardımcı	H. A. Göktürk
Millî Müdafaa Vekili	Dahiliye Vekili
Ş. Ergin	N. Gedik
Hariciye Vekili	Maliye Vekili
Maarif Vekili	Nafia Vekili ve
T. İleri	Hariciye V. V.
Ticaret Vekili	E. Menderes
A. Aker	Sih. ve İç. Mua. Vekili
Güm. ve İnh. Vekili	N. Körez
H. Hüsman	Ziraat Vekili
Münakalât Vekili	E. Budakoğlu
A. Demirer	Çalışma Vekili
	Mümtaz Tarhan
Sanayi Vekili	
S. Ağaoğlu	

HARİCIYE ENCÜMENİNİN TADİLİ

İngiliz İhtiyat Filosuna mensup dört büyük muhribin Türk Hükümeti tarafından satın alınması hakkında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile İngiltere Hükümeti arasında teati edilen mektupların tasdikine dair kanun lâyihası

MADDE 1. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile İngiltere Hükümeti arasında İngiliz İhtiyat Filosuna mensup dört büyük muhribin Türk Hükümeti tarafından satın alınması hakkında 16 Ağustos 1957 tarihinde Ankara'da mektup teatisi suretiyle imzalanan Anlaşma kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2. — Hükümetin ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Hükümetin üçüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Hükümetin dördüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MILLÎ MÜDAFAA ENCÜMENİNİN TADİLİ

İngiliz İhtiyat Filosuna mensup dört büyük muhribin Türk Hükümeti tarafından satın alınması hakkında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile İngiltere Hükümeti arasında teati edilen mektupların tasdikine dair Kanun

MADDE 1. — Hariciye Encümeninin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Hükümet teklifinin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Hükümet teklifinin 3 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Hükümet teklifinin 4 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

BÜTÇE ENCÜMENİNİN TADİLİ

İngiliz İhtiyat Filosuna mensup dört büyük muhribin Türk Hükümeti tarafından satın alınması hakkında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile İngiltere Hükümeti arasında teati edilen mektupların tasdikine dair kanun lâyihası

MADDE 1. — Hariciye Encümeninin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Hükümetin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Hükümetin 3 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Hükümetin 4 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Ekselâns,

Türk Hükümeti tarafından İngiliz İhtiyat Filosundan bâzı gemilerin satın alınması ile ilgili olarak İngiltere Hükümeti ile Türk Hükümeti arasında cereyan eden müzakerelere atıfta bulunmakla şeref kazanırım. Bu müzakereler neticesinde aşağıdaki şartlarla bir prensip anlaşmasına varılmıştır:

1. İngiltere Hükümeti, Türk Hükümetine, İngiliz İhtiyat Filosundan «M» sınıfı 4 muhrip verecek ve bu gemilerin mülkiyetinin Türk Hükümetine derhal devrinin temini hususunda gerekli muameleyi yerine getirecektir. Mülkiyetin intikalinden sonra gemiler Türk Hükümetinin mesuliyet sahasına girecektir.

2. İngiltere Hükümeti her bir gemiyi takriben âzami 500 000 £'e tamir edecek ve İngiliz Amiralliğinin tavsiye edeceği ve Türk Hükümeti temsilcilerinin tasvibedeceği nispet dâhilinde ilk teçhizat ve yedek parçaları temin edecektir.

3. İngiltere Hükümeti lüzum hâsıl oldukça tamir masrafları ve ilk teçhizat ve yedek parçaların tedariki ile ilgili gerekli ödemeleri aşağıdaki 4 ncü paragrafta mevzu bahis meblâğdan doğrudan doğruya yapacaktır.

4. Türk Hükümeti 100 000 £'lik bir meblâğı depozito olarak vermiştir. İngiltere Hükümeti teknelerin satın alınma bedeli, tamir masrafı, ilk teçhizat ve yedek parçaları için ceman 2 900 000 £'lik bir meblâğı Türk Hükümetine boreolarak vermeyi taahhüdetmektedir.

5. Her bir muhribin İngiltere'den ayrıldığı tarihten itibaren ödünç olarak verilen miktardan her bir muhribe düşen kısım üzerinden senede % 5 faiz yürütülecektir.

6. 4 ncü fıkradaki ahkâm tahtında Türk Hükümetine ödünç verilen 2 900 000 £'lik meblâğ ile bu meblâğ üzerinden 5 ncı fıkra mucibince hesaplanacak faizlerin 1 Ocak 1968 tarihindeki tutarının yekûnu aşağıda ana para olarak zikredilecektir. Ana para, Türk Hükümeti tarafından İngiltere Hükümetine 1 Temmuz ve 1 Ocak tarihlerinde senede iki taksit olmak üzere 10 müsavi taksitte İngiliz lirası olarak ödenecektir. Böylece ana para 1 Ocak 1973 tarihinde itfa edilmiş olacaktır.

7. Türk Hükümeti gemileri kayıp ve hasara karşı sigorta ettirecek ve bunları tamir edilmek üzere İngiltere Hükümetinin emrine âmade kılacaktır. Gemilerin gerek yedekte tamir limanlarına götürülürken, gerek tamirde buldukları sırada kaybolmaları ve zarara uğramaları halinde vukubulacak her hangi bir tazminat talebine muhatabolduğu takdirde Türk Hükümeti sigortadan aldığı parayı İngiltere Hükümetine tevdi edecektir. Kayıp vukuunda bahse konu para o tarihteki mecmu borç miktarından mahsubedilecek hasar vukuunda ise para, hasarın telâfisi için İngiltere Hükümetine verilecektir.

İmdi, yukarıda mâruz şartların İngiltere Hükümetince şayanı kabul addedildiğini ve bu şartlar Türk Hükümetince de kabule şayan addedildiği takdirde, işbu Notanın, Ekselânslarının bu mealdeki cevapları ile birlikte iki Hükümet arasında bugünkü tarihten itibaren yürürlüğe giren bir anlaşma telâkki edileceğini İngiltere Hariciye Nazırından aldığım talimata atfen beyanla şeref kazanırım.

Ekselânslarına en derin ihtiramatımı takdimle şeref kazanırım.

James Bowker

Ekselâns,

Müfadi aşağıda yazılı bugünkü tarihli Notalarımı aldığımı bildirmekle şeref kazanırım.

«Ekselâns,

Türkiye Hükümeti tarafından İngiliz İhtiyat Filosundan bâzı gemilerin satın alınması ile ilgili olarak İngiltere Hükümeti ile Türk Hükümeti arasında cereyan eden müzakerelere atıfta bulunmakla şeref kazanırım. Bu müzakereler neticesinde aşağıdaki şartlarla bir prensip anlaşmasına varılmıştır :

1. İngiltere Hükümeti, Türk Hükümetine, İngiliz İhtiyat Filosundan «M» sınıfından 4 muhrip verecek ve bu gemileri mülkiyetinin Türk Hükümetine derhal devrinin temini hususunda gerekli muameleyi yerine getirecektir. Mülkiyetin intikalinden sonra gemiler Türk Hükümetinin mesuliyet sahasına girecektir.

2. İngiltere Hükümeti her bir gemiyi takriben âzami 500 000 £'e tamir edecek ve İngiliz Âmirallığının tavsiye edeceği ve Türk Hükümeti temsilcilerinin tasvibedeceği nispet dâhilinde ilk teçhizat ve yedek parçaları temin edecektir.

3. İngiltere Hükümeti lüzum hâsıl oldukça tamir masrafları ve ilk teçhizat ve yedek parçaların tedariki ile ilgili gerekli ödemeleri aşağıdaki 4 ncü fıkrada mevzu bahis meblâğdan doğrudan doğruya yapacaktır.

4. Türk Hükümeti 100 000 £ lik bir meblâğı depozito olarak vermiştir. İngiltere Hükümeti teknelerin satın alınma bedeli, tamir masrafı, ilk teçhizat ve yedek parçaları için ceman 2 900 000 £'lik bir meblâğı Türk Hükümetine ödünç olarak vermeyi taahhüdetmektedir.

5. Her bir muhribin İngiltere'den ayrıldığı tarihten itibaren ödünç olarak verilen miktardan her bir muhribe düşen kısım üzerinden senede % 5 faiz yürütülecektir.

6. 4 ncü fıkradaki ahkâm tahtında Türk Hükümetine ödünç verilen 2 900 000 £'lik meblâğ ile bu meblâğ üzerinden 5 ncü fıkra mucibince hesaplanacak faizlerin 1 Ocak 1968 tarihindeki tutarının yekûnu aşağıda ana para olarak zikredilecektir. Ana para Türk Hükümeti tarafından İngiltere Hükümetine 1 Temmuz ve 1 Ocak tarihlerinde senede 2 taksit olmak üzere 10 müsavi taksitte İngiliz lirası olarak ödenecektir. Böylece ana para 1 Ocak 1973 tarihinde itfa edilmiş olacaktır.

7. Türk Hükümeti gemileri kayıp ve hasara karşı sigorta ettirecek ve bunları tamir edilmek üzere İngiltere Hükümetinin emrine âmade kılacaktır. Gemilerin gerek yedekte tamir limanlarına götürülürken gerek tamirde buldukları sırada kayıp olmaları ve zarara uğramaları halinde vukubulabilecek her hangi bir tazminat talebine muhatap olduğu takdirde Türk Hükümeti sigortadan aldığı parayı İngiltere Hükümetine tevdi edecektir. Kayıp vukuunda bahse konu para o tarihteki meçmu borç miktarından mahsubedilecek hasar vukuunda ise para, hasarın telâfisi için İngiltere Hükümetine verilecektir.

İmdi, yukarda mâruz şartların İngiltere Hükümetince sayanı kabul addedildiğini ve bu şartlar Türk Hükümetince de kabule sayan addedildiği takdirde, işbu Notanın, Ekselânslerimin bu mealdeki cevapları ile birlikte 2 Hükümet arasında bugünkü tarihten itibaren yürürlüğe giren bir Anlaşma telâkki edileceğini İngiltere Hariciye Nâzırından aldığım talimata atfen beyanla şeref kazanırım.»

Cevaben, Türk Hükümetinin, yukardaki şartları kabul ettiğini ve işbu cevapla birlikte Notalarımın bugünkü tarihten itibaren 2 Hükümet arasında yürürlüğe giren bir Anlaşma teşkil etmesinde mutabık olduğunu bildirmekle şeref kazanırım.

Ekselânslarına en derin ihtiramatımı takdimle şeref kazanırım.

Ekselâns Sir James Bowker

İngiltere Hükümetinin Türkiye Sefiri

Melih Esenbel